

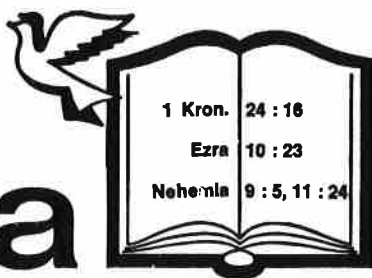
No. 6/7 juni/juli 1981 35ste jaargang
Verschijnt 1 x per maand

bondsdagnummer

petah-ja

vrijgemaakte des Heeren

orgaan van de Bond van Mannenverenigingen op Geref. Grondslag

Redactie: Ds. H. J. Boiten, Emmalaan 32, 9781 EB Bedum, eindredacteur; ds. B. van Zuijlekom, Meidoornlaan 4, 9401 LV Assen; secretaris van de redactie: J. K. Zuidhof, Magnoliastraat 4, 9741 CS Groningen, telef. 050-778333

geen andere dan kerkelijke zaken

ds. H. J. Boiten

Kernwapens, kerk en politiek, luidde een krantenkop in 1980. Ontsteltenis in politiek Den Haag. De hervormde kerk wil alle kernkoppen uit Nederland: eenzijdig ontwapenen.¹⁾

Een oude en dikwijls besproken vraag krijgt nieuwe actualiteit. Kan en mag de kerk zich met de politiek bemoeien? Is de kerk competent en bevoegd om uitspraken te doen of actie te voeren op politiek, sociaal en maatschappelijk gebied?

Dat een kerk zich met wereldlijke zaken intensief bezig houdt, is niet nieuw. Uit de middeleeuwen is bekend, hoe paus Gregorius VII streefde naar een definitieve suprematie van de kerk over de staat. Daarbij werd zelfs de ban als strijdmiddel niet geschuwd. Op de Vastensynode van 1076 sprak de paus de ban over Hendrik IV uit, schorste - nota bene - de koning van Duitsland in zijn koninklijke waardigheid en ontsloeg de onderdanen van hun eed van trouw.

Hendrik IV overtrof evenwel de paus in

politiek-kerkelijke inzicht en maakte zijn boetetocht naar Canossa. Hoewel hij een tegenstander was van de wereldlijke aanspraken van de paus, liet hij zich door een (tegen)paus in 1084 tot keizer kronen. Of de politiek toen ook verkerkelijk was.²⁾

Maar ook het omgekeerde komt in de historie voor.

Het was keizer Constantijn, die wel heel diep in het kerkelijk leven van zijn tijd ingreep. Iedereen weet vandaag van concilies en heeft vast wel eens van het concilie van Nicea 325 gehoord. Maar zo'n concilie was toen iets geheel nieuws. Die vorm van kerkvergadering was een keizerlijke uitvinding o.m. tot centralisering van de kerk in het belang van de eenheid van de staat. Tot op vandaag zijn vele christenen dankbaar voor de formulering van het dogma, dat de Zoon homo-ousios is met de Vader. De Zoon is van hetzelfde wezen als de Vader. Daarmee werd de ketter Arius veroordeeld. Maar het was wel op last van de keizer dat deze door bijna

hoe lezen wij de heilige schrift?

ds D. K. Wielenga JDzn

Stelling I

Wij lezen de schriften met schriftuurlijke en confessionele vooronderstellingen; gereformeerde beginselen voor schriftverklaring. De formulieren van enigheid van De Geref. Kerken in Nederland geven normen voor betrouwbare uitleg van de schriften.

Zie o.a. H.C. 6, 19; H.C. 25; N.G.B. art. 25.26; D.L. II.

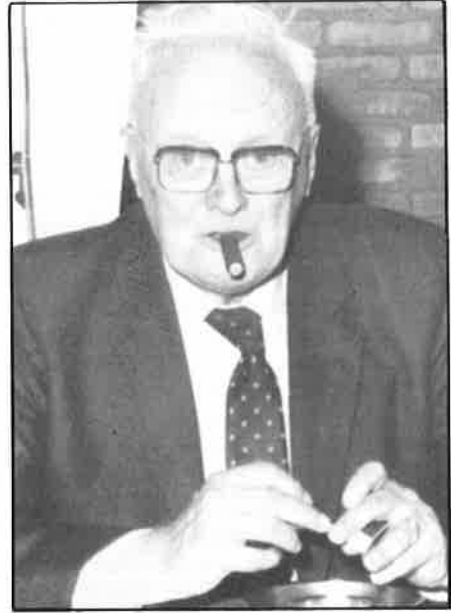
Er wordt een merkwaardige vraag vandaag aan de orde gesteld: Hoe lezen wij de bijbel? We vragen ons af of wij dat nu langzamerhand niet weten. Of zijn wij soms in verwarring geraakt door aanvallen van links en van rechts?

Er is verschenen het geschrift: God met ons; de ondertitel luidt: "...over de aard van het Schriftgezag". De generale synode van De (gebonden) Gereformeerde Kerken in Nederland, vergaderd te Delft 1979-1980 biedt dit geschrift aan als een handreiking tot een dieper verstaan van de Heilige Schrift.¹

In de vaderlandse pers is er wel het een en ander over te doen geweest. Het is opvallende wijze in bescherming genomen door de leidse dogmaticus prof. dr H. Berkhof. Eveneens heeft prof. dr G. C. Berkouwer, de emeritus-hoogleraar in de dogmatiek aan de Vrije Universiteit te Amsterdam zijn warme instemming met dit rapport betuigd.²

En zijn opvolger prof. dr J. Veenhof is mede-opsteller van dit rapport. Het is geen wonder dat velen in verwarring zijn gebracht. En aanbevolen is dit rapport op gemeentevergaderingen te bespreken.

Dr A. Kuyper heeft eens geschreven dat de openbaring telkens weer "in rapport

Ds. D. K. Wielenga JDzn

met het bewustzijn van de tijd" moet worden gebracht.³

Hij was ook zelf beïnvloed door wijsgerige opvattingen van zijn tijd. In het boek *In Rapport met de tijd* komen verschillende theologen aan het woord; een boek dat handelt over 100 jaar theologie aan de Vrije Universiteit 1880-1980⁴

Dit geschrift God met ons opent met een bijdrage van de wijsgeer prof. dr C. van Peursen. Nu. zó is dit rapport in rapport met onze tijd, maar ook met het bewustzijn van onze tijd. De veranderingen in het waarheidsbegrip zijn metterdaad van wijsgerige betekenis. Hier lezen we de filosofische vooronderstellingen om het schriftvraagstuk tot een oplossing te brengen.⁵

Wij kunnen, gelezen velerlei critiek op dit rapport, wel concluderen: ZO lezen WIJ de schriften NIET!

Dat is ons eerste antwoord op de gestelde vraag.

Wanneer, om een enkel voorbeeld te noemen gewezen wordt op vele tegenstrijdigheden in de Heilige Schrift moeten we er eerst op wijzen, dat het heel vaak schijnbare tegenstrijdigheden zijn; het berust op een bevooroordeeld lezen en vaak op een niet altijd juiste vertaling van de tekst.⁶

En over die zogenaamde tegenstrijdigheden heeft jaren geleden de toenmalige ds K. Schilder een voortreffelijke brochure geschreven.⁷

We wijzen ter illustratie op de zaak-Goliath.⁸

Maar ook door "rechts" kunnen we in verwarring gebracht worden! Die verwarring komt dan van de dusgenaamde fundamentalisten. Ds C. J. Breen heeft op voortreffelijke manier bewezen hoe onjuist het is om gereformeerde belijders van fundamentalisme te beschuldigen. Hij heeft in zijn bijdrage De Triomf van de inspiratie de volgende definitie van het Fundamentalisme gegeven:

"Fundamentalisme is te verstaan als een beweging, die de Heilige Schrift in de strijd tegen de modernistische Schriftkritiek *letterlijk* wil opvatten en vandaar uit, beheerst door chiliastische achtergrond en een arminiaanse ondergrond, geen rekening houdt met het verbondsverband van Gods Openbaring in de Schriften, en afwijzend staat tegenover de wetenschap."⁹

Uitermate belangrijk is dat ds Breen deze beide wortels laat zien: het chiliasme en het arminianisme.^{10.11.}

Gereformeerde belijders verdienen het niet als fundamentalisten gebrandmerkt te worden. We zullen ook niet mogen vergeten hoe dat Amerikaanse fundamentalisme beïnvloed werd door het Darbisme.¹²

"We moeten niet zo ongenueanceerd de woorden "fundamentalisme" en "fundamentalist" gebruiken," zegt Breen terecht.¹³

Drs J. A. van Delden stelt de zaak veel te minzaam en onschuldig voor.

Zo zullen we ook terdege rekening moeten houden met darbistische invloeden in de spritualistische EO-gemeente!

Het wordt tijd zich te bezinnen en zijn verstand, verlicht door de Geest van Christus, te gebruiken.

Het antwoord op de mij gestelde vraag is al eeuwenlang geleden gegeven door de opgestane Heiland zelf. op paasmiddag in zijn gesprek met de Emmaüsgangers en op paasavond in het midden van het apostolische college. Niet minder ook in wat wel genoemd is Het evangelie van de Veertig Dagen. Lucas 24; Hand. 1 en 10:40 vv. De weergave van de paasexegeze van Christus vinden wij in de prediking van zijn apostelen, in de pinksterprediking van Petrus, in de leer der apostelen. En hoe wij nu de schriften dienen te lezen weten we allang uit het enige officiële catechetische leerboek van de Gereformeerde Kerken in Nederland, in de onvolprezen Heidelberger Catechismus. Lees slechts H.C. 6, 19; H.C. 25 enz. Art. 25 en 26 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis; lees het overvloedig schriftbewijs in de Leerregels van Dordrecht en in de Verwerping der Dwalingen. Als gereformeerde belijders, als Gods Christenen naar H.C. 35, 98 en als gezalfden door de Geest van Christus H.C. 12 lezen wij de schriften met confessionele vooronderstellingen. Het gaat om gereformeerde beginselen voor de schriftverklaring.¹⁵

En deze beginselen gaan dwars in tegen moderne, tegen doperse, tegen existentialistische en spiritualistische beginselen.

Het is geen schande doch veeleer een hoge eer, geen particuliere liefhebberij doch bittere noodzaak voor de kerk van Christus, een eigen, dat is een gereformeerd geluid te laten horen.

Tegenover het Hoe lezen ZIJ? staat de vraag: Hoe lezen WIJ de schriften?

We zullen niet verzuimen ons te laten onderrichten door de formulieren van de H.Doop en het H.Avonddmaal. Daarin wordt de leer van het verbond, ook de eenheid der verbonden, op eminente wij-

ze verklaard. Laat ons niet vergeten dat de Schriften bevatten de boeken van het oude en nieuwe testament of verbond.¹⁶ Wie zal ooit kunnen of mogen vergeten de betekenis van de vrijmaking van de leerbeslissingen, die een radicaal ongereformeerde verbondsleer propageerden en met zg. goddelijk gezag de kerken oplegde. Dat was puur doperse leer!¹⁷

Het is noodzakelijk voor het lezen van de Schriften rekening te houden met wat aan dusgenaamd schriftbewijs gegeven is in onze formulieren van enigheid.

Het kan zijn dat de een of andere bewijspplaats in het licht van betere exegetische kan worden weggelaten of vervangen door een andere tekst.

Stelling II

Alleen de canonieke boeken geven betrouwbare informatie, te danken aan de revelatie (openbaring Gods) over schepping, verlossing en herschepping, over de persoon en het werk van de Zoon Gods, van de Christus des HEREN, van de middelaar van het verbond.

Alle apocriefe geschriften bevatten mythe, de pseudo-openbaring door het ingeven van de duivel, de vader van de leugens.

De Koran b.v. ontleent gegevens aan de apocriefe evangeliën: geeft verkeerde informatie over Abram, over de koningin van Scheba enz.

Het is geraden om ook het onderscheid dat gemaakt wordt in art. VI van de Nederlandse Geloofsbelijdenis tussen de canonieke en apocriefe boeken, niet te verwaarlozen. Art. VI somt wel de apocriefe boeken bij het oude testament op; maar we hebben in de laatste tijd ook te maken met een stortvloed van zg. nieuwtestamentische apocriefe geschriften.

Dr S. Greijdanus heeft een opsomming gegeven in het Bijbels Handboek.¹⁸

Daar alleen wordt naar de Schriften gesproken over schepping, verlossing en herschepping; over de persoon en het werk van de Zoon Gods, de middelaar van het verbond, de Christus des Heren. We hebben in de Schriften van het oude en nieuwe verbond of testament betrouwbare informatie dank zij de revela-

tie, de openbaring van de Here God. Alle apocriefe geschriften bevatten niets anders dan pseudo-openbaring; we kunnen dat ook wel aanduiden als mythe. De mythe, de pseudo-openbaring parasiteert op de openbaring Gods; zij is te danken aan de vader-der-leugenen, aan de tegenstander en tegenspreker Gods, satan en duivel.

Het heilige boek van de Moslims, de Koran, ontleent zijn gegevens aan de apocriefe evangeliën; we kunnen wel zeggen dat Mohammed het canonieke evangelie niet eens gekend heeft.¹⁹

Stelling III en V

Met Nicea belijden wij dat de Heilige Geest gesproken heeft door de profeten (1 Petrus 1). Met Paulus spreken we over de boeken van het Oude Testament als "profetische Schriften, van Genesis tot en met Maleachi".

Met Nicea belijden wij ook het dusgenaamde Filioque. Dit Filioque is beslissend voor de strijd tegen de geestdrijvers van alle eeuwen.

De goede of de verkeerde kijk op de "triniteit" raakt door het lezen van de Schrift in het hart.

Niet Montanus, noch Mohammed, doch alleen de Heilige Geest is de andere Trooster. Joh. 14-16.

„Met de geloofsbelijdenis van Nicea belijden wij dat de Heilige Geest gesproken heeft door de profeten; zie 1 Petrus 1:12; 2 Petrus 1:20,21.

En met Paulus spreken we over de boeken van het Oude Verbond of Testament als "profetische Schriften", van Genesis tot Maleachi toe, of volgens de orde van de synagoge van Genesis tot 2 Kronieken; de orde die ook de Here Christus gekend heeft als Hij zegt in Matth. 23:35 dat het bloed is vergoten van Abel, de rechtvaardige (Genesis) tot het bloed van Zacharia, de zoon van Berekja, die werd vermoord tussen het tempelhuis en het altaar. (2 Kronieken 24:20,21). De beroemde woorden uit deze geloofsbelijdenis over de uitgang van de Heilige Geest, "die van de Vader en de Zoon uitgaat",

het dusgenaamde Filioque, zijn beslissend in de strijd tegen de geestdrijvers van alle eeuwen. Wie ontkent dat de Heilige Geest ook uitgaat van de Zoon tast het geheimenis van de heilige drievuldigheid aan; en heeft de Geest des Vaders losgemaakt van de Zoon van de Vader. Dan is het ruïneuze gevolg dat men het verband tussen het Woord en de Geest doorsnijdt, ook tussen het schriftgeworden woord en de Geest van Christus. We belijden dat we in het getuigenis der apostelen voor ons hebben het getuigenis-van-de-Heilige Geest. Alleen de apostelen van de Here Christus ontvingen de gave van de inspiratie; alle christgelovigen delen in de gave van de illuminatie, de verlichting van ons verstand, dat van nature verduisterd is door de zonde en ook vergiftigd wordt door de mythe. Niet alleen de profeet Montanus met zijn beide profetessen maar ook de profeet van de Islam, Mohammed pretenderen te zijn de beloofde andere trooster uit het onderwijs van Christus in de paaszaal. Joh. 14-16.²⁰

De consequenties van het loslaten van de belijdenis van Nicea moeten leiden tot verschijnselen als het "anonieme christendom" en tot modernistische opvattingen over de dialoog met de wereldgodsdiensten.²¹

Al deze ketterijen vloeien voort uit het niet aanvaarden van de schriftuurlijke leer over de verhouding van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest.²²

Stelling IV

De Zoon van God heeft gesproken, Hebr. 1 en heeft als het Vleesgeworden Woord gezeten op de stoel van Mozes om het woord van zijn Vader te exegetiseren met het oog op zijn persoon en werk.

De opgestane Christus der schriften heeft zijn apostelen onderwezen uit Mozes, de profeten en de psalmen over de verborgen raad tot onze verlossing; messiaans onderwijs tegenover allerlei messianistische opvattingen, vroeger en nu. Lucas 24; Handelingen 2 enz.

Op de vraag Hoe lezen wij de Schriften?

moet nader worden ingegaan. We raken dan aan het vraagstuk van de openbaring Gods. God heeft tot de mens gesproken. We lezen daarvan reeds in het paradijsverhaal. Zij hebben het geluid van de HERE God gehoord die in de hof wandelde in de avondkoelte. Genesis 3 : 8a. De Here God heeft gesproken tot de mens; Hij legde de mens een gebod op, Gen. 2 : 16. Wat de inhoud van dat spreken Gods is geweest is ons niet in finesses verhaald. Maar het voornaamste is dat God gesproken heeft, zichzelf geopenbaard heeft, Hij schonk openbaring. En deze openbaring heeft de mens met een gelovig hart aanvaard. We mogen ook zeggen dat God van begin af aan zich in het verbond heeft geopenbaard; het was het verbondsmatige spreken Gods in de hof van Eden. En dan staat de mens niet in cor-relatie met God, de mens staat in de AMEN-relatie van het verbond; de mens beaamt het woord Gods tot hem gesproken, zegt op het tot hem gesproken woord Gods Ja en Amen; voor zijn antwoord op het woord Gods is de mens steeds weer ver-ant-woordelijk.

God heeft steeds weer tot de mens gesproken; Hij heeft gesproken tot patriarchen, aartsvaders en profeten. 1 Petrus 1. Tenslotte heeft Hij gesproken in de Zoon, Hebr. 1 : 1-4.

En de Zoon is als Jezus van Nazareth gezeten op de stoel van Mozes. Hij heeft ons de Vader verklaard, geëxegetiseerd, Joh. 1 : 18. Als niemand onder Israël heeft de Here Jezus het woord van zijn Vader gekend en ook op de enig rechte wijze kunnen verklaren. We noemen enige voorbeelden. In de strijd tegen de satan in de woestijn beroept Hij zich op de schriften: Er staat geschreven, Matth. 4 : 4, 7, 10; Lucas 4 : 4, 8, 12. En dan beroept zich de Here Christus op de wet van Mozes in Deut. 8 : 3; 6 : 13; 6 : 16.

In de zogenaamde Bergrede stelt Christus tegenover de uitleg van de ouden, dat zijn de schriftgeleerden, zijn uitleg: Ik zeg u. Matth. 5 : 22, 27, 32, 34, 39, 44.

Hij heeft zich beroepen op de schriften in Matth. 12 toen zijn discipelen aren plukten. In de vraag naar de opstanding heeft Christus de vrijzinnige opvatting van de

Sadduceeën bestreden met de fijne exegetische van Exodus 3 : 6. Zie Matth. 22 : 23-33. De Farizeeën werden van antwoord gediend met Christus' beroep op David in Psalm 110. Zie Matth. 22 : 34-40.

Hij aanvaardde de geschiedenissen uit de profetische Schriften, Lucas 4:25 vv. Jona 1 en 3; 1 Koningen 10:1-13; 2 Kron. 24:30.21; Genesis 4:8; Hij kende de profeten Hosea, Daniël, Jesaja, Maleachi en Hij erkende de offeranden en de andere ceremoniën van de wet. Matth. 8:4.

Niet voor niets zegt Christus in Matth. 6 : 18 zijn gezaghebbend woord over titel en jota van de wet.

Het is duidelijk uit het evangelie dat zijn discipelen Hem niet altijd begrepen hebben, en dat zij eerst na zijn opstanding het volle licht zagen opgaan; Joh. 2:17; 12:16.

Van Zijn lijdensonderwijs hebben ze ook niets begrepen, Luc. 18:34. De Heilige Geest moest hen indachtig maken en hen de weg wijzen tot de volle waarheid, Joh. 16:13 vv.

Het is bijzonder belangrijk te weten op welke wijze de Schriften der profeten werden vervuld toen Hij op aarde was en nu Hij tot de Vader is teruggekeerd. (Wat dat betreft zijn de beide boeken van ds J. W. Smitt zeer belangrijk tot het rechte verstaan van de Schriften). Wat men gelieft te noemen de rede over de laatste dingen is het noodzakelijk kennis te nemen van de fijne exegetische studie van ds S. Braaksma. Geen wonder dat we met HC 12 de Zoon van God mogen belijden als onze hoogste leraar en profeet, die ons de verborgen raad en wil van God om ons te (ver-)lossen heeft geopenbaard. Het is van begin tot einde **OPENBARING GODS IN DE ZOON!**^{23,24}

Maar niet minder is uitermate belangrijk hoe onze hoogste leraar en profeet over zijn lijden en sterven heeft gesproken. Dat vergeten hoofdstuk van zijn priesterschap, zou K. Schilder zeggen.²⁵

Dat is noodzakelijk nu de laatste tijd opvattingen over het plaats bekledend lijden en sterven gedacht en worden verbreid die het bloed der verzoening in zijn diepste betekenis ontkennen.²⁶

Stelling VI

Het onderwijs van Christus is door zijn apostelen op onfeilbare wijze overgeleverd aan zijn kerk dank zij de Geest der waarheid.

Aan de apostelen is geschonken de gave van de inspiratie; zie Joh. 20; aan ons de gave van de illuminatie, de verlichting van het verstand. Het Nieuwe Testament bevat niet "de theologie-van-de-gemeente" doch de boodschap der apostelen; hier is het getuigenis-van-de-Heilige Geest.

De Schriften zijn niet de traditie van mensen, die zelf ervaring opgedaan hebben over de openbaring. De openbaring Gods is norm voor onze ervaring; zij is niet de inhoud van des mensen ervaring van God.

De waarheid ontstaat niet in de ervaring van de mens, maar de waarheid vraagt het antwoord op het Woord Gods, waarvoor de mens ver-antwoordelijk is.

De mens staat niet in cor-relatie met God, die zich openbaart, doch in de amen-relatie tot Hem die tot ons spreekt in Zijn Woord. De waarheid "wordt" niet door het geloof maar is de waarheid voor het gelovig verstaan en beamen van het Woord Gods.

Wij moeten onderscheid maken tussen allerlei gaven van de Heilige Geest. Christus zelf heeft in Joh. 14-16 uitdrukkelijk verwezen naar zijn apostelen die door de Geest zouden worden geleid in de waarheid; Hij zou hen indachtig maken wat Christus had gedaan en geleerd tijdens zijn omgang met hen op aarde.

Er is dan de gave van de inspiratie, van de ingeving. We lezen in Joh. 20 dat en hoe de verrezen Christus der Schriften deze gave van de inspiratie heeft geschonken aan zijn apostelen. Hij zeide tot hen: Ontvangt de Heilige Geest. Joh. 20:22.

Wij stuiten hier op vragen. Hadden de apostelen dan niet de H. Geest ontvangen? Inderdaad, ze hadden hun geloof beleden dat Jezus de Zoon van de levende God was. Matth. 16. Ze hadden dus ontvangen de gave van het geloof; en dat is een vrucht van een andere gave van de Heilige Geest, de wedergeboorte. Later kan Paulus schrijven dat niemand Jezus de Heer kan noemen dan door de Heilige

Geest. Het geloof is een gave van de Heilige Geest. En de auteur, de wonderbaarlijke werkmeester van het geloof, is geen ander dan de Heilige Geest, zie D.L.

De vraag is daarom: welke gave ontvingen de apostelen van Christus dán op paasavond? Zij moesten ontvangen en in ontvangst nemen de gave van de ingeving, van de inspiratie. We moeten er op letten dat er niet staat en dat Christus niet gezegd heeft: ontvangt DE Heilige Geest, de persoon des Geestes. Maar Christus zeide: ontvangt Heilige Geest. En dat betekent een gave van de Heilige Geest.

Dat is dan ook het verschil met het werk van de verhoogde Christus op de pinksterdag. Petrus zegt dan: dat Christus de belofte van de Heilige Geest ontvangen heeft van de Vader (zie Joh. 14:16) en heeft uitgestort wat gij nu en ziet en hoort. Hand. 2:33. Wat hoorden ze dan? De stem van de ten hemel gevaren Christus. (de ene vertaling spreekt van een geluid, anderen van een stem; i.o. is hier sprake van een Stem, en dan de stem van Christus).

En ze hoorden 120 personen spreken over de grote werken Gods, de Magnalia Dei. En dat ze kónden spreken was te danken aan de gáve om te spreken, omdat de kracht van de Heilige Geest was gegeven om te spreken, Hand. 1:8, om te getuigen. En ze zagen zich verdelende tongen als van vuur, de sprekende tongen. Deze tongen zetten zich op ieder van hen. Hand. 2:3.

Lucas zegt het zo: ze worden allen vervuld, niet met DE Heilige Geest, doch: ze werden vervuld met heilige Geest. Het gaat niet hierom dat ze werden vervuld met de persoon van de Heilige Geest, doch met een gave van de Heilige Geest, met de gave om te spreken, om profetisch te spreken over de Magnalia Dei, de grote werken Gods in Jezus de Nazarener. Petrus heeft dat nauwkeurig verklaard, wanneer de apostel de profeet Joël citeert: Ik zal uitstorten VAN Mijn Geest. Hand. 2:17 de gave van de Geest om te profeteren. Hand. 2:18.

We mogen het onderscheid tussen de paasavond en de pinkstermorgen zo

omschrijven: de verrezen Christus gaf aan zijn apostelen de gave van de inspiratie, van de ingeving; aan de schare van ongeveer 120 personen gaf de ten hemel gevaren Christus de gave van de verlichting, van de illuminatie. Hand. 1:15; 2:1. Deze allen ontvingen de gave om "profetisch", dat is "naar de profeten" te spreken over Christus en zijn werk, over de God van Israël en zijn werk in en door Jezus de Christus. De Geest van de Zoon des Vaders beschikt over velerlei gaven.²⁸

De gave van het nieuwe leven in de wedergeboorte; de gave van het geloof, want niemand kan Jezus Heer noemen dan door de Heilige Geest; zie ook Matth. 16:17.

De gave van de ingeving, van het leiden in de waarheid, Joh. 16:13; de gave van de verlichting van ons door de zonde verduisterd verstand en vele anderen gaven meer.

Het onderscheiden tussen de vele gaven van de Heilige Geest zal verhelderend werken bij het beproeven van de Geesten.

Pinksteren herhaalt zich niet, evenmin als de andere werken Gods worden herhaald. Er is geen sprake van een nieuw pinksterfeest met de herhaling van de drie pinkstertekenen en-geschenken.

Vervuld zijn met heilige Geest is vervuld zijn met de kracht uit de hoogte, Lucas 24:49, vervuld met het evangelie, met de leer der apostelen. Of een mens vervuld is met heilige Geest zal moeten blijken uit de boodschap die hij brengt, of die boodschap is in overeenstemming met de leer der apostelen, met het getuigenis van de Heilige Geest, men zal moeten spreken over Jezus de Nazarener als de Christus der Schriften.

Wij mogen concluderen, dat we in de leer der apostelen hebben het getuigenis, de getuigenverklaring van de Geest der waarheid, van de Geest van Christus, de Geest des Vaders. De leer der rabbijnen en van de schriftgeleerden bevat niets over de persoon en het werk van Christus.

In de leer der apostelen, Hand. 2:42 en in de leer van Christus, 2 Joh. :7 hebben we

nu absoluut betrouwbare getuigenverklaringen van de Geest van Christus. De apostelen bieden als oor- en ooggetuigen van Jezus als de Christus der Schriften gezaghebbende en goddelijke mededelingen en verklaringen over de Here Christus en zijn werk.

Wat wij als gelovigen hebben te doen is niets anders dan dit getuigenis van de H. Geest in de Schriften van Christus' apostelen te beamen. Alles wat met dit woord niet in overeenstemming is is niet uit de Geest van Christus, doch alleen te wijten aan het blazen en opblazen van eigen geest. Geestdrijvers aller tijden drijven op eigen geest.

De Schriften zijn te danken aan de Heilige Geest; het is de Geest van Christus die in de profeten doelde toen Hij vooraf getuigenis gaf van al het lijden dat over Christus zou komen, en van al de heerlijkheid daarna. 1 Petrus 1:11. We moeten ons wachten voor de eigenmachtige uitlegging der Schriften, zegt Petrus in zijn tweede brief; dat laat geen profetie der schrift toe, want nooit is profetie voortgekomen uit de wil van een mens, maar, door de Heilige Geest gedreven, hebben mensen van Godswege gesproken. 2 Petr. 1:20.21.

Bij het tweede gedeelte van stelling 6 moet nu aan de orde komen de uitgave van het rapport over de aard van het schriftgezag, verschenen onder de titel *God met ons*.²⁹

Van verschillende zijden is het fel bestreden. en naar het ons voorkomt terecht.³⁰ Drs H. de Jong heeft dit "gereformeerd" rapport over het schriftgezag gebrandmerkt als: het dogma van de feilbaarheid in plaats van het oude dogma over de onfeilbaarheid aan de Bijbel. Herman Ridderbos is bepaald niet gelukkig met dit rapport.^{31.32}

Als eerste bezwaar wordt door verschillende auteurs ingebracht dat het rapport filosofisch van aard is; het heeft de duidelijke functie om op grond van nieuwe inzichten in de filosofie (t.o.v. wat "waarheid" is) ook de weg te (helpen) banen voor een nieuw en beter begrip van hetgeen onder de waarheid van de bijbel moet verstaan worden.³³

Dat dusgenoemde "relationele waarheidsbegrip" bevat een duidelijk *relatieve* tendens, omdat het de waarheid zozeer mede door de ontvangende mens laat bepalen.³⁴

Belangrijk is de opmerking van Herman Ridderbos "dat apostelen en profeten van de tot hen komende openbaring getuigenis hebben gegeven." En dat is fundamenteel en gezaghebbend voor het geloof van heel de kerk. Wij kunnen achter hun getuigenis niet terug op de openbaring. Hun getuigenis is voor ons de wijze waarop de openbaring zelf tot ons komt.³⁵

Voor ons is beslissend wat men onder "openbaring" en wat men onder „getuigenis" gelieft te verstaan.³⁶

Ridderbos geeft voortreffelijke opmerkingen over "getuigenis" in verband met pasen.³⁸

"De plaats en de betekenis van het geloof is af te wijzen, zegt hij. De Bijbel biedt zich niet aan als een getuigenis van het geloof, maar als een getuigenis van de openbaring.³⁷

Hier is o.i. profetische en apostolische prediking en geschiedschrijving. De geloofsbeleving van de schrijvers staat niet centraal in het evangelie, zegt Ridderbos.³⁹

En terecht merkt hij op: "Want dan is het bijzondere van de Bijbelse geschiedschrijving niet enkel dat zij "gelovig" is maar vóór alles dat zij *profetisch* en *apostolisch* is en dáárom het fundament is waarop de gemeente aller eeuwen gebouwd is."⁴⁰

We moeten scherp onderscheiden tussen het apostolische woord en de visie van de eerste gemeente. Ridderbos heeft ook al geen hoge dunk van de creativiteit van de gelovige latere gemeente.⁴²

Wij worden gebouwd op het fundament van apostelen en profeten en niet op het geloof of gelovig verstaan van anderen, die leraars der kerk genoemd worden.⁴²

Dan kunnen we ons ook wel beroepen op óns geloof.⁴³

Met dat "relationele waarheidsbegrip" hebben we de vastheid van de Schriften in oud en nieuw testament verworpen en

steunen wij, of we het willen of niet, op ons eigen "getuigenis"; we kunnen dit alles niet scherper brandmerken als doperij, spiritualisme.

We zullen nog enige aandacht moeten besteden aan het rapport over het schriftvraagstuk dat verscheen onder de titel God met ons.

De hele moeite zit vast op de vraag wat we onder relationeel moeten verstaan. Het is duidelijk dat er altijd sprake is geweest van een of andere relatie; het is duidelijk dat het hier gaat om de kennis van God, die zonder relatie inderdaad ondenkbaar is; voor het kennen van de waarheid is een relatie onmisbaar. Dat er over de relatie "op zichzelf" gesproken wordt is helemaal geen nieuwe gedachte, ook het spreken over de waarheid in termen van relatie is niets bijzonders. Het nieuwe moeten we dus niet zoeken in de relatie op zichzelf, maar hoe functioneert de waarheid in de structuur, de bouw van de relatie. Dr. van 't Spijker acht dat het rapport ons in moeilijkheden brengt.⁴⁵

Hij verwijst ons, evenals J. Kamphuis dat reeds gedaan heeft, naar de opvattingen van de filosoof dr C. A. van Peursen.⁴⁶ We citeren dr van 't Spijker:⁴⁷

"Toegegeven, dat wij over de waarheid der Schrift, over de waarheid van God nimmer kunnen spreken, dan vanuit de relatie met God. Maar wie legt die relatie en van waaruit wordt zij geschapen? Ik geef toe, dat er in het rapport telkens sprake is op dit punt van een Overmacht, van een Tegenover, een Macht die zich aan ons doet kennen. Wat is in dit gebeuren de functie van het Woord, dat levend en krachtig is en scherp snijdender dan enig tweesnijdend zwaard? Wie legt de relatie en door welk middel? In het beste geval kan ik aannemen, dat er van een gelovige relatie sprake is. Maar wordt die ook in die zin *voorondersteld*, dat zij kan groeien vanuit de zoekende mens, vanuit de context, vanuit de cultuur? Waar blijft hier het evangelie, dat inderdaad van de andere kant komt en dat alleen in staat is om in de vervreemding waarin wij allen verkeren een band te leggen aan de levende God? . . .

Wil men over een relationeel waarheidsbegrip spreken, goed.

Maar dan moet er toch een relatie *gelegd* worden.

Daarin is het dwaze Gods wijzer dan de mensen. In dit "gebeuren" is God degene die het initiatief neemt door Zijn Woord en Geest. Hij breekt dwars door onze vooringenomenheid heen. En Hij openbaart zichzelf, ik neem hier het aanvechtbare woord: onwederstandelijk. Maar dan is Hij de eerste en Hij blijft dat tot het laatste toe. Dat is de overmacht van de genade die ons gevangen neemt tot de gehoorzaamheid aan Zijn Woord."

Het debat gaat dus over de betekenis van het woord relatie. Het is zoals van 't Spijker zegt, God scheidt, legt de relatie met de mens door tot hem te spreken. Hij openbaart zichzelf. Wanneer Hij niet zou hebben gesproken zou er nooit een relatie tot stand zijn gekomen met ons mensen. Het Woord, de openbaring Gods gaat steeds voorop; zo scheidt Hij de relatie. En dan zal de mens moeten horen naar dat Woord en gehoor geven aan de sprekende God en gehoorzamen aan het tot hem gesproken woord. De mens staat voor het aangezicht Gods in de AMEN-relatie; hij be-aamt, zegt Ja en Amen op het openbaringswoord. Het is onmogelijk deze relatie te omschrijven en te kwalificeren als een COR-relatie.⁴⁸

Wie zo spreekt over de relatie is op een dwaalspoor. Het is te betreuren dat zij die de laatste jaren schreven over de correlatie verzuimd hebben een betrouwbare omschrijving, definitie te geven over wat zij onder correlatie verstaan.

We zullen het beste doen de correlatie zo te omschrijven als van een wederzijds gelijkelijk op elkaar betrokken zijn; dat is wederzijdse afhankelijkheid, het een kan niet zonder het ander, de ene niet zonder de andere bestaan.⁴⁹

Naar het ons voorkomt ligt dat verkeerde correlatie-begrip ook ten grondslag aan de leeruitspraken van de synode van 1942 vv. Als zou het sacrament van de H. Doop eerst een echte doop zijn wanneer er geloof is of wordt voorondersteld. Zonder geloof zou het sacrament ijdel en leeg zijn. Zonder geloof van de ontvanger, al

of niet present of toekomstig, zou de doop een morsen met water zijn, aldus dr K. Dijk.

De waarheid is een objectieve waarheid; zij is er en bestaat geheel buiten de mens om. Zij "wordt" niet eerst waarheid als er mensen zijn die haar opvangen en als waarheid aanvaarden.

We hebben in dit rapport voor ons de leer van "de "wordende" waarheid. Wij mensen als hoorders van het openbaringswoord Gods staan niet in de cor-relatie met God maar in de AMEN-relatie tot God, die de AMEN is, de getrouwe en betrouwbare God. Hij heeft gesproken door profeten en apostelen en tenslotte in de Zoon. Hebr. 1. Alle geschriften van het oude testament of verbond zijn naar Paulus zegt in Rom. 16 "profetische geschriften".

Stelling VII

Het onderwijs van Christus, profeten en apostelen in de boeken van het oude en nieuwe verbond, aanvaarden wij in de eenheid der verbonden; het verschil in de administratie van het heil mag niet vergeten en verwaarloosd worden. Dat is van betekenis tegen alle doperse en spiritualistische beschouwingen over het verbond, tegen het chiliasme tegen het zg fundamentalisme, tegen het dus genaamde dispensationalisme.

Wij gaan dus uit van de historische betrouwbaarheid van de Schriften van oud en nieuw testament of verbond. Het is goed te overwegen hoe wij deze boeken noemen, boek van het testament of verbond.

Hoe wij de verhouding van het oude en nieuwe testament moeten omschrijven is alle eeuwen door een probleem gebleven. We gaan op deze strijd nu niet nader in. Maar we gaan met Calvijn uit van de eenheid der beide verbonden. Oude en Nieuwe Testament zijn één; dat is te danken aan de God van het Verbond, die gesproken heeft door de profeten en tenslotte door zijn Zoon, Hebr. 1. Wij gelóven op grond van de geschriften zelf deze eenheid der Schriften.

Het is noodzakelijk dit te handhaven en te verdedigen tegen verschillende sectarische stromingen in de oude christelijke kerk, tot vandaag toe. Marcion moest b.v. niets hebben van dat oude testament; hij sprak smadelijk over die wrede god, alleen de God van het Nieuwe Testament was de god van de liefde. En moderne godgeleerden spraken als over die Bullebak van het Oude Testament. Maar dan weerspreken zij de geschriften; we denken met name aan de zelfopenbaring des Heren op de Horeb, Ex. 34 en aan de taal van profeten en psalmen. Vooral hoe Christus het woord van zijn Vader samenvatte in het bekende dubbelgebod der liefde, Mt. 22.

Deze eenheid der verbonden moet gehandhaafd worden tegen alle spiritualisten, geestdrijvers, dopersen. Dan zou het Oude Testament alleen maar een boek zijn voor het joodse volk, een soort joodse vaderlandse geschiedenis, met dan natuurlijk zuiver aardse verwachtingen over het herstel van een zuiver joods imperium, dat zg. Godsrijk. Hier liggen de wortels van het chiliastisch denken. Maar het is een trek van het dopers denken om zo de grens te trekken tussen oud en nieuw verbond, als ware het nieuwe superieur en het oude inferieur.

Maar Christus onze hoogste profeet en leraar heeft ons wel anders geleerd. Hij kende de geschriften als geen ander, het was voor Hem het woord van zijn Vader. En Hij heeft dat woord van zijn Vader tegen de wijsheid van Farizeeën, Sadduceeën en schriftgeleerden verklaard en verdedigd. ZIJ kenden de geschriften *niet* en HIJ wél.

Hij heeft zichzelf als de Messias van God, als de Christus des Heren leren kennen uit het woord van zijn Vader.

En zo heeft Jezus zichzelf herkend bij het licht der geschriften en begeerd het messiaanse werk te volbrengen, als de Christus der geschriften op te treden en alle geschriften te vervullen. Ds J. W. Smitt laat prachtig zien dat Christus niet alleen de lijdensprofetieën heeft willen vervullen maar alle geschriften der profeten zal vervullen.⁵⁰ Hij zegt zelf dat de Schrift niet kan gebroken worden, Joh. 10:36.

Niet alleen Christus maar ook zijn apostelen hebben deze eenheid der verbonden onderwezen; wij herinneren slechts aan 1 Petr. 1:12.

Ze hebben dat geleerd van niemand anders dan van de verreezen Christus zelf op paasavond en in de dagen voor zijn hemelvaart, in het dusgenaamde Evangelie der Veertig Dagen.

Misvattingen over de eenheid der verbonden en over de verbondsbedelingen zijn voortreffelijk besproken en bestreden door dr C. van der Waal en ds Tj. Boersma.⁵¹

Dat alles is noodzakelijke tegenweer tegen de doperse beschouwingen. Wie de eenheid der verbonden verwerpt en bestrijdt heeft b.v. geen verweer tegen de baptistische verwerping van de kinderdoop. De discussies zijn en blijven in volle gang. Wie de kinderdoop verwerpt weerspreekt de eenheid der verbonden. We kunnen het ook vandaag wel zo stellen, ook in verband met het rapport ds Dursema over die zg "goddelijke waarheden" en de leeruitspraken van de Generale Synode van 1942 vv, dat men dopers denkt over het verbond, over de sacramenten, over de kerk en ook over de schriften zelf.

Maar bij handhaving van de eenheid der verbonden of testamenten zullen we toch oog moeten hebben voor het verschil in de bediening van het heil, voor verschil in de administratie van het evangelie. Het is van Genesis tot de Openbaring aan Johannes een en hetzelfde evangelie, doch het wordt op verschillende wijze bediend. Het is goed te letten op wat Paulus noemt in Rom. 9 de verbonden, de verschillende verbonden; daar is het paradijsverbond met Adam; daar zijn de twee verbonden met Noach, voor en na de zondvloed; daar is het verbond met Abraham, met Levi en met David; en vooral niet te vergeten het theocratisch verbond met het éne volk Israël.

Maar het gaat in al deze verbonden om de vervulling van het paradijs-evangelie, om de komst van de beloofde Heiland der wereld, als de beloofde des Vaders, als de Christus des HEREN.

Er is verschil in de bediening van het heilig evangelie; we wijzen b.v. erop dat er eerst geen sacramenten zijn geweest; daarna het ene sacrament der besnijdenis; daarna komt er tweede sacrament van het Pascha bij; van Abraham tot Mozes één sacrament; van Mozes tot Christus twee sacramenten. Daarna heeft Christus in plaats van de besnijdenis de doop ingezet en in plaats van het pascha het Heilig Avondmaal. Van Christus' hemelvaart tot aan zijn wederkomst twee sacramenten. Tot de komst van de beloofde messias bloedige sacramenten, tot aan zijn wederkomst twee ONbloedige sacramenten; en de vruchten: reiniging en voeding.

De illustratie en garantie van de beloften van het evangelie zijn in de nieuwtestamentische periode van het verbond anders dan in de outestamentische verbondsperiode. Maar het geïllustreerde en gegarandeerde evangelie is onveranderlijk hetzelfde. De verandering van de administratie is te danken aan de komst en het werk van de middelaar van het verbond.

We kunnen het zo voortreffelijk zien in de volgorde van de artikelen 25-27 in de Nederl. Gel. Belijdenis.^{51a}

Eerst art. 25 van het afdoen van de ceremoniële wet; Mozes heeft zijn tijd gehad; het einde van de mozaïsche bedeling van het verbond.

Daarna art. 26 over het hogepriesterschap van Christus; Aäron heeft zijn tijd gehad; er is een einde gekomen aan het verbond met Levi.

En daarna kan tegen Rome worden gewezen op de kerk, van art. 27-32; over de gedaante van de Christelijke kerk. Dat is de zuivere verbondstaal van onze "vaderen", dit is alleen schriftuurlijk en gereformeerd. Wie hiervan afwijkt verzeilt in de doperse wateren en is eer hij het weet op de chiliastische en arminiaanse toer.

We zullen moeten bedenken dat er een doperse vloedgolf gaat over de hele wereld, ook in de zendingsprediking. Vandaar ook de verdwaasde visie op het hedendaagse Jodendom, op de staat van de Israëli's.

De leer van de verbonden is het hart van

het evangelie, is ook het hart van de kerk van Christus. We spreken vandaag heel veel over de kerk, dat is mij best, maar we zijn, vrees ik, vergeten naar de Schriften te spreken over de leer van het verbond; dat verbond dreigt "een vergeten hoofdstuk" te worden.

Stelling VIII

Wij aanvaarden verschillende bedelingen van het ene verbond.

De leer van de verbonden spreekt "profetisch" over de persoon, de komst en het eeuwenomspannende werk van de beloofde en gekomen middelaar van het verbond.

We kunnen slechts aanstippen de zaak van de verschillende bedelingen van het verbond. Dr van der Waal heeft op goede wijze ons hierover informatie gegeven.⁵² En we kunnen dat alleen doen op grond van gegevens van de Schriften zelf, in het licht van wat Paulus ons zegt in Romeinen 9; hij spreekt over "de verbonden" in het meervoud.

Dan is het verantwoord om te spreken over het paradijsverbond, opgericht met Adam met het gehele menselijke geslacht; op deze wijze kan ook alleen gehandhaafd worden de eenheid van het menselijke geslacht. We horen daarover Paulus in zijn prediking te Athene; we weten dan ook te spreken over zowel de eerste als de laatste Adam.

We kunnen dan oog hebben voor de beide verbonden met Noach, het eerste met hem en zijn gezin om bewaard te worden in het komende oordeel van de zondvloed; het tweede met Noach als de stamvader van het menselijke geslacht na de vloed; we kunnen dan met K. Schilder spreken over het verbond der verdraagzaamheid.⁵³

We hebben oog voor de universele betekenis van het verbond met Abraham en zijn zaad, waartoe ook wij behoren, Abraham de vader van allen die geloven in de belofte van het evangelie.

We gaan scherper inzien de betekenis van het verbond van de Sinai; dat was een theocratisch verbond van God met het ene volk Israëel; dit verbond is niet meer

van kracht. De eerder genoemde verbonden houden hun kracht tot de voleinding der wereld, tot de wederkomst van den Christus.

Dan krijgen we ook gezicht op de verbonden met Levi en met David. Beide verbonden zijn vervuld in de komst van de Christus als de priesterkoning naar de orde van Melchizedek.⁵⁴

Het is de Here onze God begonnen, alle eeuwen van het begin der wereld tot aan het einde, om de vervulling van het paradijs-evangelie in de komst en het werk van het zaad van de vrouw, van de zoon van Abraham, de zoon van David.

Wanneer Jeremia spreekt over het nieuwe verbond handelt hij niet over een taal andere, een nieuwe inhoud van het verbond, doch dan spreekt hij over een nieuwe verbondsperiode of verbondsbedeling. Zo wordt ons oog dan gescherpt door te letten op de verschillende dogmatische verbondsbeschouwingen van vele oude en nieuwere theologen.⁵⁵

We zullen dan ook steeds begrip krijgen voor het optreden van de vele valse profeten onder Israëel⁵⁶ en het optreden van de vele valse profeten, valse christenen en valse apostelen in de pinksterbedeling, te beginnen met de waarschuwingen van de Here Christus zelf.⁵⁷

Het is de permanente tegenspraak en tegenstand tegen het paradijs-evangelie en de beloften der profeten en de leer der apostelen.

We vergeten niet dat Paulus reeds spreekt in Rom. 16 over alle boeken van het Oude Testament als "profetische Schriften".

Zo valt er profetisch licht over de zo genoemde historische boeken van het Oude Verbond.

Zo kon ook Christus zelf in zijn onderwijs aan het joodse volk en later aan zijn apostelen op paasavond spreken dat Mozes, de profeten en de psalmen over Hem spraken, over Hem zelf, over zijn lijden en opstanding en over zijn werk tot aan de wederkomst toe.

Stelling IX

We moeten oog leren krijgen voor de indeling der geschiedenis door de Koning der

eeuwen in het kader van de Toledoot en in het raam van de sabbatskalender van Israël.

We zien dan de periodisering van de geschiedenis: van Adam tot Abraham en Melchizedek, de priesterkoning van Salem;

van Abraham tot Christus, de zoon van Abraham en de priesterkoning naar de orde van Melchizedek;

van Christus' priesterheerschappij naar Psalm 110 tot aan de voleinding der wereld.

Wie oog heeft voor de eenheid der verbonden krijgt ook inzicht in de eenheid van het menselijk geslacht en in de eenheid van de geschiedenis. Er is heel veel geschreven over de periodisering van de geschiedenis. Maar we zullen toch aan de schriften zelf moeten vragen hoe zij bij profetisch licht die eenheid zien en de periodes in de geschiedenis zien.

We moeten niet vervallen in allerlei spiritualistische geschiedenisconstructies als van Joachim de Fiore of van Coccejus, van de doperse secten tot vandaag de dag toe.

Zij zien die eenheid niet of ze taxeren haar verkeerd.

In alle gevallen heeft men geen oog voor de eenheid van het werk Gods. We kunnen slechts kort aangeven hoe wij naar de schriften de eenheid en de periodisering der geschiedenis zien.

Van Adam tot Abraham; van Abraham tot Christus en van Christus' werk op aarde tot zijn wederkomst.

Centraal is steeds weer de komst van het zaad der vrouw; hem leren we kennen als de zoon van Abraham, als de komende priesterkoning naar de orde van Melchizedek, als de Engel des Heren.⁵⁸

Bijzonder interessant is breedvoerig in te gaan op de kwestie van de sabbat en de vragen rondom de sabbatskalender van Israël; want het is opmerkelijk hoe het getal 7 en de zeventallen een sleutel vormen voor het inzicht hebben in de periodisering van de geschiedenis; wat dat betreft wordt ook hier door de volkeren, de heidenen, de waarheid ten onder gehouden in ongerechtigheid.⁵⁹

Stelling X

Alleen het zaad-van-de-vrouw kan het paradijsevangelie vervullen; en dat is geïllustreerd in de offeranden en andere ceremoniën van de wet.

Alleen de komende Christus kan als des Heren lamp in Davids huis, als het licht der wereld, als de lamp van het nieuwe Jeruzalem heersen op de troon van zijn vader David.

Zo kan Hij alleen het zaad-van-de-vrouw, de kinderen van Abraham, het volk van David, de twaalf geslachten, de volkeren van God, leiden door de poorten in het Nieuwe Jeruzalem, in Immanuëlstad. Wij leven onder priesterheerschappij van Christus als "koning der gerechtigheid".

Onze laatste stelling zou vereisen een breedvoerige toelichting; hiertoe ontbreekt ons wel de tijd volledig.

Laat ons de aandacht vestigen op de magnifieke beantwoording van vraag 19 uit zondag 6. Daar is de meesterlijke samenvatting te vinden van wat we hebben trachten aan te geven als het geheim van het heilig evangelie. Daar lezen we van de eenheid der verbonden, van de eeuwen; zo is het ook in het magistrale formulier om het H.Avonddmaal te bedienen.

Wie steeds weer leest het gedeelte dat begint met de woorden:

"Maar aldus zullen wij Zijner daarbij gedenken. Eerstelijk, dat wij ganselijk in onze harten vertrouwen, dat onze Here Jezus Christus (naar luid van de beloften, die den voorvaderen in het Oude Testament van het begin af geschied zijn) van de Vader in deze wereld gezonden is" en wat dan verder volgt, zal geen behoefte meer gevoelen aan een klein preekje voor onze avondmaalsviering; geen preek kan ooit beter zijn dan dit gedeelte uit ons formulier, dat is schitterende bediening des Woords.

Hoe lezen wij de schriften?

We kunnen niet anders antwoorden dan met het woord van de opgestane Heiland steeds weer opnieuw te leren lezen bij het licht van de prediking van zijn apostelen: "Dit zijn mijn woorden toen Ik nog bij u was, dat alles wat over Mij geschreven

staat in de wet van Mozes en de profeten en de psalmen moet vervuld worden". Luc. 24:43.

Hij verweet zijn discipelen hun ongeloof en hardheid van hart, Marc. 16:14.

En het woord tot de wandelaars naar Emmaüs was scherp maar wel verdiend: O, onverstandigen en tragen van hart, dat gij niet gelooft alles wat de profeten gesproken hebben! Luc. 24:24.

Wanneer we zo de Schriften lezen zeggen we met deze Emmaüsgangers: "Was ons hart niet brandende in ons, terwijl Hij onderweg tot ons sprak en ons de Schriften opende?" Luc. 24:32.

Het antwoord op de mij gestelde vraag: Hoe lezen wij de Schriften? luidt eerst: wie het rapport "God met ons" leest, zijn hart wordt niet brandende, het kan niet in brand staan voor de Christus der Schriften en voor het betrouwbare woord van Christus'-Vader;

en luidt verder, wanneer we niet onvoorwaardelijk vertrouwen schenken in geloof aan het Woord Gods: "o onverstandigen en tragen van hart".

1 God met ons, Kerkinformatie dubbel-special-nummer 113.

Ook te vinden in Waarheid en Eenheid, specialnummer, jaargang 33, nummer 3, 16 januari 1981.

2 Trouw, maandag 2 maart 1981.

H. J. Bavinck, Hoe gaat de gemeente werken met het studierapport over Schriftgezag? Kerkinformatie nummer 114. Februari 1981, bl. 3 vv.

3 Dr. A. Kuyper, Encyclopedie II pag. VI.

4 In rapport met de tijd. 100 Jaar theologie aan de Vrije Universiteit 1880-1980. Kampen 1980. Aan het woord komen o.a. C. Augustijn, T. Baarda, H. M. Kuitert, D. C. Mulder, J. Veenhof en H. M. Vroom.

5 Zie de goed informerende artikelen van prof. J. Kamphuis in De Reformatie en van de Apeldoornse hoogleraar dr W. van 't Spijker in De Wekker.

6 J. W. Smitt, Opdat vervuld zou worden, II 120 noot 16.

Smitt wijst op de vertaling: Op een ezel, *namelijk* een veulen, een ezelinnenjong. Beide boeken zijn van grote betekenis.

Het klinkt wat geleerd maar het is goed hem letterlijk te citeren: 16. Al-chamoor we-al-ajir. Chamoor en ajir betekenen volgens W. Gesenius "Esel" (Of "Eselin") en "junger Esel, Eselsfülen".

"We" betekent hier niet "en" alsof na het voorafgaande woord ezel nog een tweede dier n.l. een veulen bedoeld zou zijn, maar "we" is waw-epéxegeticum als nadere verklaring van het voorafgaande woord. We kunnen dus vertalen: Op een ezel, *namelijk* een veulen, een ezelinnenjong. Vgl. E. König, a.w. 181.

Van der Waal bestrijdt de vertaling van het hebreeuwse woordje *ki* door dr J. Ridderbos op de volgende manier:

„Hiertegen valt op te merken, dat het hebreeuwse woord *ki*, dat met "want" vertaald wordt door Ridderbos, ook zoveel als "ja" of "waarlijk" kan betekenen. J. P. Lettinga, Van een oud "kruis" (Gen. 8:21) in De Reformatie XXXII, 29, (27 april 1957), wijst er op, dat het taalschanier *ki* een hele scala van betekenissen kan hebben, omdat het een van de weinige voegwoorden is, waarover het Hebreeuws beschikt. Als eerste betekenis noemt hij: waarlijk, voorwaar, voorzeker, heus, werkelijk. Het kan verder ook "hoe" en "ook al" betekenen". Tot zover. We citeren dit alles om er de nadruk op te leggen dat het aankomt op zeer nauwkeurig lezen van de tekst. We moeten niet zo vlug besluiten tot tegenstrijdigheden of iets anders.

7 K. Schilder, Tegenstrijdigheden in den Bijbel?

In Om Woord en Kerk, Deel III bl 50-95. Goes 1951. Een studie die nog altijd van grote betekenis is.

8 In God met ons staat het volgende te lezen:

'Het historisch-kritisch onderzoek van de Bijbel heeft ons geleerd te letten op de *vormgeving* van de verhalen. Daarbij is gebleken, dat niet alle letterkundige genres, die wij in de Bijbel aantreffen qua historische betrouwbaarheid hetzelfde soortelijk gewicht hebben. In een *volksverhaal* komt het er niet zo op aan, wie de held is geweest die Goliath versloeg: David (1 Sam. 17) of Elhanan (2 Sam. 21:19). Het gaat in dit verhaal om de eer van God, Die zijn volk op wonderbaarlijke wijze verlost (vgl 1 Sam. 17:4). Welk mens daarbij een rol speelde is minder belangrijk dan de triomf van God en zijn volk.

Over het geval Goliath zijn vele Ingezonden Stukken verschenen in Trouw. De redactie achtte zich geroepen hierop te reageren. Dr W. G. de Vries heeft in De Reformatie van 7 maart 1981, Jaargang 56, nr 21, bl. 341 vv de zaak voortreffelijk behandeld en een verantwoorde oplossing van het "probleem" geboden.

Het rapport bleek weer eens bevooroordeeld te zijn.

Wij voegen er aan toe dat het er wel terdege toedoet welke mens hier een rol speelde. Het gaat om David, als theocratisch vorst aangevoerd om de troon over Israël te beklimmen. Ds P. Schelling heeft op voortreffelijke wijze geschreven over Davids Zoon en Heer. Enkele momenten uit de worsteling om het the-

ocratisch koningschap. Komende in de wereld. Goes 1975, bl 71/92. In de strijd van de God van Israël tegen de goden van de Filistijnen was het inderdaad van betekenis wie zich als theocratisch koning zou gedragen; en dat was Saul niet en David wel.

Hoe belangrijk de vertaling van bepaalde woorden is kan blijken uit een aantekening van dr C. van der Waal in Wat staat er eigenlijk? bl. 188 noot 8. Over het woordje "ki" gaat het dan. Drs J. P. Lettinga heeft ons beide verklaring van dit woord voortreffelijke diensten bewezen. De Reformatie XXXII, 29 (27 april 1957).

We willen ter illustratie wijzen op de uitleg van Zacharia 3:9. "— op die ene steen zijn zeven ogen - zal Ik zelf het graveersel graveeren, luidt het woord van de HERE der heerscharen, en Ik zal op één dag de ongerechtigheid van dit land wegdoen." De vraag is nu deze: hoe luidt dan dat graveersel, deze inscriptie.

Dat staat nu letterlijk in de tekst zelf. We mogen het voegwoord "en" lezen als "namelijk" of als dubbele punt.

Die zeven ogen zijn niet gegraveerd, het is geen dubbelsteen met zeven ogen!! De inscriptie, het graveersel op die ene steen luidt dus: "Ik zal op één dag de ongerechtigheid van dit land wegdoen". Het is een schijnprobleem dat heel veel moeite heeft veroorzaakt bij de uitleggers. Maar de tekst verklaart zichzelf indien we maar goed vertalen en lezen. En zo is het zo vaak met die schijnbaar onoplosbare en zogenaamde tegenstrijdige problemen. Inderdaad, van der Waal heeft gelijk met zijn vraag: wat staat er eigenlijk? en we kunnen er een vraag aan toevoegen: Lezen we wel wat er staat en verstaan we wel wat er staat?

Ds J. W. Smitt heeft schoon gelijk als hij in het Voorwoord van zijn eerste boek aan het slot schrijft:

"Tenslotte herhalen wij onze exegeseregel: Wie wil verstaan hetgeen hij leest, moet eerst lezen wat er staat." a.w. I 11.

9 Ds C. J. Breen, De Triomf der Inspiratie, in: Lustrumbundel van de Gereformeerde Studenten Vereniging te Amsterdam 1969-1979 "Petrus Plancius" Deze bundel is te bestellen door f 13.— over te maken op giro-nummer 443 3631 t.n.v. Lustrum G.S.V.A. "Petrus Plancius" Okeghemstraat 11 hs 1075 RJ Amsterdam.

10 chiliastische invloeden; zie o.a. bij ds Breen tp. Dr L. Doekes, Een heilige natie; V Chilasme, bl. 180 vv. J. Kamphuis, Signalen uit de kerkgeschiedenis tp. Het chilasme is niet van christelijke oorsprong maar is afkomstig uit de joodse apokalyptiek en kan worden gerakteriseerd als judaïsme aangevend op de toekomst.

11 zie artikelen over Fundamentalisme en Schriftgezag in Tot Vrijheid geroepen. 27e jaargang no 1 jan. 1981 vv.

12 Over het Darbisme, Breen tp; K. Schilder, Darbisten in Om Woord en Kerk III, 24-49.

13 Breen tp

15 Dr. S. Greijdanus, Schriftbeginselen ter schriftverklaring. 1946. Ds D. K. Wielenga JDzn, Moderne vragen over schriftbeginselen ter schriftverklaring. Lucerna, 6e jaargang no 2; februari 1966.

16 Dr C. van der Waal, Het nieuwe testament: het boek van het verbond. Goes 1978.

17 Wie de zg "godelijke waarheden" van het rapport ds Duursema aanvaardt raakt verstrikt in doperse verbondsdeetjes. Lees o.a. B. Holwerda in zijn kritiek op de Korte Verklaring op Deut. Populair Wetenschappelijke Bijdragen. 1962 bl. 109 vv.

18 Bijbels Handboek II, De apokryphen van het Nieuwe Testament. bl. 281-300.

D. K. Wielenga JDzn in het Calvinistische Jongelingsblad artikelen over Apocriefe kerstvertelsels; Apocriefe paasverzinsels; Apocriefe Pinkstervervalsingen. Met opgave van verdere lectuur.

19 Claus Schedl, Muhammed und Jesus, Die christologische relevanten Texte des Koran. Neu übersetzt und erklärt. Herder. 1978. Zie ook een referaat van D. K. Wielenga JDzn in Pro Ministerio: Apocriefe motieven in de Christologie van de Koran. Referaat voor de predikantenconferentie van Geref. Predikanten te Kampen op dinsdag 5 september 1978. Pro Ministerio november. Enige hoofdartikelen in Tot de einden der aarde; oa over de kruisdood van Christus.

De Koran geeft ook verkeerde of gekleurde informatie over figuren als Abraham en Ismaël. Over de koningin van Scheba, of, zo als Christus haar noemt, de koningin van het Zuiden, leze men soera XXVII, 17-45. Ze geniet een buitengewone reputatie in de Islam. De legende loopt uit op de mededeling dat de koningin evenals koning Salomo, moslim wordt. Volgens de Islam heeft Abraham niets anders gedaan dan de oorspronkelijke godsdienst van Abraham herstellen. Salomo, die volgens de Koran een der gelovige wereldheersers is geweest, was daarom vóór de Islam al een moslim.

Over de legendevorming rondom het verhaal van het bezoek van de koningin van Scheba aan Salomo, van Joodse, Arabische en Ethiopische zijde leze men Prof. dr J. Schoneveld, Salomo, de vorst van Israëls gouden eeuw. Bibliotheek van Boeken bij de Bijbel, 3, Baarn.

We zullen ook niet moeten onderschatten de sterke invloed van de gnostiek.

We verwijzen naar de geschriften van prof. dr W. C. van Unnik, Openbaringen uit Egyptische zand, den Haag 1958; het kortgeleden ontdekt „Evangelie der Waarheid” en het N.T. 1954.

20 Over Montanus leze men de handboeken

over de kerkgeschiedenis. Over Agmad soe-
ra 61 zie Schedl, a.w. 501 vv.

21 dr K. Deddens en drs M. K. Drost, Balans
van het oecumenisme.

22 Men leze vooral ook de studie van ds C. J.
Smelik, De parakleet van de kerk, in Komen-
de in heerlijkheid, bl. 60-84.

23 ds J. W. Smitt, Opdat vervuld zou worden.
I, II. Zeer verhelderend is wat Smitt opmerkt
over het verschil tussen "de vervulling der
profeten" en "vervulling der Schriften". II,
156, 161. Niet alleen de vervulling van de lij-
densprofetieën die in de Schriften zijn opge-
nomen, maar alle heilsbeloften die God heeft
geopenbaard en door de profeten zijn be-
schreven.

24 ds S. Braaksma, Zeg ons, wanneer zal dat
geschieden.

25 K. Schilder, Christus in zijn lijden.

26 Tegen de opvattingen van dr H. Wiersinga
en vele anderen. Hier wordt in de moderne
theologie de fundamentele betekenis van
zondag 5 en 6 van de H. Catechismus radicaal
ontkend. Het is dus te formuleren: (Ver-)los-
sing is verzoening door voldoening.

27 Over de kwestie of er inderdaad stemmen
uit de hemel hebben geklonken zie Lucas
3 : 22; 9 : 35; Hand. 9 : 4. Zie K. Schilder,
Licht in de Rook over de parolen; en S.
Greijsdanus, Is Handelingen 9 (met 22 en 26)
en 15 in tegenspraak met Galaten 1 en 2?
Kampen 1935. En het schitterende artikel
van K. Schilder, Pascha inversum, in Schrift-
overdenkingen 2, 1957 bl 227 vv over de
Bath-Kol, de hemelstem.

28 Profetisch spreken wil zeggen "naar de
profeten", die met name worden genoemd:
de profeet Joël, de profeet David, Hand.
2 : 30; de profeet Mozes, Hand. 2 : 40,
Deut. 32 het lied van Mozes.

29 Speciaal Nummer van Waarheid een Een-
heid. jaargang 33, nr. 3.

30 J. Kamphuis, De Reformatie, jaargang 56,
nr. 7 en vervolgens 15.11.1980. H. N. Ridder-
bos, Geref Weekblad, Jaargang 36, no 30
enz; 20.3.1981. W. van 't Spijker, De Wek-
ker, 90e jaargang, 20.3.1981 vv. K. Runia,
Centraal Weekblad, 29e Jaargang 36
14.11.1980 vv. H. Baarlink, Geref. Week-
blad Jaargang 36, No 14; 14.11.1980.

31 Nederl. Dagblad dinsdag 14.4.1981;
Trouw 14.4.1981.

32 Geref. Weekblad 20.3.1981, 234 vv;
27.3.1981, 242 vv; 3.4.1981, 250 vv.

33 Geref. Weekblad, 234.

34 idem, 236.

35 idem, 236 b.

36 zie vooral de dissertatie van dr R. Schip-
pers, Getuigen van Jezus Christus. Zie ook
de bijdrage van Herman Ridderbos in De
Apostolische Kerk. De apostoliciteit van de

kerk volgens het Nieuwe Testament. Kam-
pen, 1954.

37 Geref. Weekblad, 250 c.

38 idem 250 c, 251 a.

37/38 "Want de Bijbel biedt zich niet (in de
eerste of voornaamste plaats) aan als een ge-
tuigenis van geloof, maar als een getuigenis
van de *openbaring*; en dat met te sterker na-
druk, naarmate het gaat om de centrale heils-
betekenis, die hi voor het geloof heeft. Met
name de evangeliën worden daardoor geheel
en al gekwalificeerd zoals uit de geschriften
van Lucas en Johannes in detail zou zijn aan
te tonen. En "getuigenis" betekent dan niet
in de eerste plaats rekenschap afleggen van
geloof, maar bericht van hetgeen eenmaal is
geschied, gezegd en gedaan, door ooggetui-
gen is gezien en gehoord van al hetgeen Jezus
gedaan heeft "ten overstaan van", "voor de
ogen van zijn discipelen", Joh. 19 : 35, vgl.
1 : 14; 20 : 31; 21 : 24; Luc. 1 : 2 e.a.; waar-
bij dan tevens op allerlei wijze wordt kenbaar
gemaakt dat op hun getuigenis niet een be-
roep gedaan wordt omdat deze discipelen nu
eenmaal in de buurt van Jezus waren, toen dit
alles geschiedde, maar omdat zij door Hem
juist terwille van zulk een getuigenis waren
uitgekozen en met volmacht waren bekleed
om in zijn naam te spreken. En dat zij vanwe-
ge deze volmacht (apostolaat) ook het funda-
ment van de kerk vormen. Et cetera. Dat al-
les kan men uitvoerig in de desbetreffende lit-
teratuur vinden en behoeft ik hier niet verder
uit te werken".

Ook wat de profeten betreft en de profetische
prediking en geschiedschrijving betreft gaat
het hier niet allereerst om de diepte van hun
geloof, en van hun Gods-*begrip*, zegt Ridder-
bos "maar was toch vóór alle dingen die ge-
schiedenis zelf en de wijze waarop zij door
hun roeping en door de kracht van de Heilige
Geest zelf in die heilsgeschiedenis mede be-
trokken werden, nl. om daarvan de geautori-
seerde getuigen en herauten te zijn." Geref.
Weekblad 3 april 1981 bl 250 c.

Ik beweer niet, dat dit in het rapport niet er-
gens ter sprake komt (zie beneden). Toch
heeft de - aan het relationele waarheidsbe-
grip ontleende) toonzetting van het rapport
tengevolge, dat dit in de Bijbel overwegende
gezichtspunt geheel op de achtergrond blijft,
zelfs wel eens wordt verdrongen. Zo b.v. als
het over het wonder gaat. Het is natuurlijk
waar, dat het wonder gelóófd moet worden,
zal het in ons leven iets betekenen. Dat geldt
ook van het grootste van alle wonderen: de
opstanding van Jezus; en zo, vanuit het ge-
lóóf hebben de evangelisten en apostelen er
ook over geschreven, m.a.w. vanuit hun rela-
tie, hun persoonlijke betrokkenheid. Maar
wat *niet* waar is (naar mijn bescheiden me-
ning) is, dat het in het verhaal van de opstan-
ding "niet op het zien maar op het geloven
aankomt", zoals het rapport zegt en dat Je-
zus, toen Hij tot Thomas zei: "Zalig zijn zij,

die niet gezien hebben en toch geloven", dat zou hebben bedoeld. Dat is een tegenstelling formuleren, die wel overal bijval zal vinden waar (zoals bij uitleggers als Bultmann en Schillebeeckx) het wonder van de opstanding verlegd wordt naar hetgeen er na Jezus' dood met de discipelen gebeurde en hetgeen er op die eerste dag der week met Jezus gebeurde was als niet wezenlijk voor ons geloof in de nevelen verdwijnt; waar het dus "Pinksteren" wordt zonder dat het ooit Pasen geweest is.

Maar in de Bijbel, ook in het evangelie van Johannes, waarin het verhaal van Thomas staat, liggen de dingen precies andersom. Wat Thomas te zien, te horen en te tasten kreeg, dat was het eerste en beslissende in die ontmoeting. Daárom wordt zij ons ook verteld. Dat degenen, die niet gezien hebben het dus "van het geloof moeten hebben" zal waar zijn. Maar dan toch om door het geloof "deelgenoot te worden" van hetgeen hun verkondigd is door degenen, die gehoord, met hun eigen ogen gezien en aanschouwd en met hun handen getast hebben, 1 Joh. 1 : 1 zonder welk getuigenis de prediking ijdel is en ijdel ook het geloof, 1 Kor. 15.

Het is goed ook deze stem te horen van een gezaghebbend exegeet als Herman Ridderbos is.

Notitie bij het rationele waarheidsbegrip;

"Het gaat hier om het zg. relationele waarheidsbegrip, dat wil zeggen: waarheid is alleen waarheid als die in een relatie staat. De relatie tot de waarheid wordt daarbij dus gelijk gesteld met de waarheid zelf. Koers, RH Matzken.

Er is een duidelijk en wezenlijk verschil tussen inspiratie van de Schrift, en illuminatie van de gelovige.

Maar ook al erkent niemand de waarheid van God, niettemin is die waarheid er. De waarheid wordt niet, zij is.

J. H. Velema in Koers, over de aard van het schriftgezag. Met als ondertitel De waarheid is op deze manier (rapport) in wording.

"Waarheid openbaart zich alleen via een innige relatie tussen subject en object.

Het gaat in dit waarheidsbegrip om een onopgeefbare relatie tussen subject en object.

Het grote bezwaar tegen dit relationele waarheidsbegrip is m.i. dit: de waarheid is op deze manier in wording.

Two consequences:

Allereerst: Het woord Gods is niet meer in zichzelf waar en betrouwbaar; het wordt dat in relatie met ons.

Het betekend ook dat de bijbel geen norm meer is om naar te leven. Volgens J. H. Velema is een grondgedachte van het rapport dit: dat de nieuwere theologische opvatting van de mens die Gods partner is, een grote rol speelt in dit rapport.

Citaat rp 62

"God blijkt Zijn werk op aarde in bondge-

nootschap met uitverkoren mensen te verrichten."

39 idem 251 b.

40 idem 251 c.

41 idem 251 c.

42 idem 251 b.

43 idem 251 b.

44 Tot vrijheid geroepen, maart 1981.42 a. Bedroevend rapport over aard van het Schriftgezag.

45 De Wekker, 17.4.1981 bl 199.

46 De Reformatie, jaargang 56, nr 10; 6.12.1980. bij 145 vv.

47 De Wekker. 17.4.1981. bl 200.

48 J. Kamphuis De Reformatie, 40e jaargang, nr. 3-8; 17-10-1964 vv.

49 Ik wil verwijzen naar een opstel van mijn hand in de Almanak van F.Q.I. 1973 Over het "Correlatie-motief in de Theologie van Prof. dr G. C. Berkouwer. bl 177-200. Dr. W. H. Velema, Aangepaste Theologie. 1971 o.a. bl 138.

50 J. W. Smitt, Opdat vervuld zou worden.

51 Dr. C. van der Waal, Het nieuwe testament: boek van het verbond, Goes. Ds Tj. Boersma, De Bijbel is geen puzzeleboek.

51a Enkele aspecten van Artikel 25 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis in De Akker is de Wereld. bl. 125-156. Ton Bolland 1971.

52 o.a. Het nieuwe testament: boek van het verbond. en andere boeken.

53 K. Schilder, o.a. in zijn Catechismusverklaring en in zijn rede bl de overdracht van het rectoraat in 1946.

"Is de term "algemene genade" wetenschappelijk verantwoord?"

54 zie o.a. B. Holwerda in "Begonnen hebbende van Mozes . . ." De priesterkoning in het Oude Testament, bl. 49 vv. Zo ook reeds in De dingen die ons van God geschonken zijn, II.

55 Zie vooral K. Schilder in vele publicaties over het verbond; Wat is de hemel? Heidelberg Catechismus, register.

56 Over het verschijnsel van de valse profetie onder Israël is nog van betekenis het proefschrift van dr G. Ch. Aalders.

57 Matth. 7 : 15; 24 : 11,24. enz. 2 Petr. 2 : 1; 1 Joh. 4 : 1.

58 Zie Psalm 110; Jesaja 52/53; Zach. 3 en 6; Hebreëen.

59 Over de toledoth heeft Holwerda schitterend geschreven in zijn dictaten over de Historia Revelationis; nog verkrijgbaar. Over de zaak van de zeventallen zie o.a. Ds D. K. Wielenga, Het Boek der Waarheid, over het boek Daniël; Gabriël verklaart het gezicht van de zeventig zeventallen. bl. 129 vv.